Муниципаль тур

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
4 нче сыйныф

Максималь балл – 49

I. ТЕСТ (18 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	**2**	**3**	**2**	**1**	**4**	**1**	**2**	**2**

II. Теоретик бирем.

Антонимнар турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. (**5 балл**)
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

I. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

Сүз һәм килеш кушымчасын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) урман	1) -тан
Ә) китап	2) -дан
Б) бала	3) -нан
В) әти	4) -нән
Г) энем	5) -дән

Җавап : 31254

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Үрмәкүч челтәрдән өй үреп, агач башына (куйган / **элгән** / ясаган). Бөҗәкләр, сокланып:
- Нинди матур өй, безнең мондый матур өйне беренче тапкыр күрүебез, - дигәннәр.

Тик чебен генә бер сүз дә (сөйләмәгән / **дәшмәгән** / уйламаган). Аның ничек тә булса үрмәкүч оясын урлыйсы килгән һәм аны үрмәкүче белән күтәреп алып китмәкче булган. Тик үзе уралып калган, котылырга теләп чәбәләнгән саен ныграк кына (югалган / **уралган** / баткан) һәм һәлак булган.

Кеше (өенә / **малына** / матурлыгына) кызыксаң, шулай була ул. (*С. Сәүбәновадан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп ноктәлар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(4 балл)**

Тәрәзәгә күз салдым –
Бик нык гаҗәпкә калдым:
Бозау хәтле сап-сары эт,
Яфрагын җыеп талның,
Әй кереште күшәргә,
Инде миңа нишләргә? (*Ф. Тарханова*)

3. Шигырьдән *карадым* сүзенең синонимын күчереп языгыз. **(2 балл)**

Күз салдым

---

4. *Нишләргә* сүзенә аваз-хәреф анализы ясагыз. **(4 балл)**
8 хәреф, 8 аваз.

Сузык авазлар: [и] – иренләшмәгән нечкә сузык; [ә] – иренләшмәгән озын сузык, [ә] – иренләшмәгән озын сузык.
Тартык авазлар: [н] [л] [р]– сонор тартыклар; [ш] - саңгырау тартык; [г] – яңгырау

---

5. “Туган ягым” темасына 6-7 җөмләдән торган инша языгыз. (**7 балл**)

Муниципаль тур

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
5 нче сыйныф

Максималь балл – 54

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	**1**	**1**	**1**	**3**	**2**	**3**	**3**	**2**	**1**

II. Теоретик бирем.

Синонимнар турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. (**5 балл**)
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны кимetelә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III/.Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Җөмләләр һәм сүзлекләрне тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) Матур – ямьсез.	1) Аңлатмалы сүзлек
Ә) Даруханә – аптека.	2) Татарча – русча сүзлек
Б) Давыл, өермә, гарасат.	3) Русча – татарча сүзлек
В) Окно – тәрәзә.	4) Антонимнар сүзлеге
Г) Кунак – махсус чакырылган яисә күрешү өчен читтән килгән кеше.	5) Синонимнар сүзлеге

Җавап : 42531

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Койма (**тактасына** / өстенә / баганасына) сары буяу белән буяп ясалган Кояш күк йөзендәге кара-кучкыл болытларга дәште:

- Әй, болытлар, күрәсезме мине? Мин – Кояш! Мин кояшларның да кояшы!

Коймадагы Кояш бөтерелә-бөтерелә чыркылдаган Чыпчыкка дәште:

- Әй, чыркылдык, күрәсеңме мине? Мин – Кояш! Кара миңа, (гаҗәплән / **соклан** / уйлан)! Миңа һәр кеше сокланып карый.

Кара-кучкыл болытларга коймадагы кояшның шулай әрсезләнеп (әйтүе / **шапырынуы** / кычкыруы) ошамады. Алар шыбыр-шыбыр яңгыр яудыра башладылар. “Бу – мин... мин...” – дип бытылдаган Кояшны яңгыр тамчылары коймадан (бер сәгатьтә / **күз ачып йомганчы** / көн дәвамында) юып төшерде. (*Н. Каштаннан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(4 балл)**

Офыклар чал, болытлар чал,
Чал диңгез яры.
Көтә безне карлы-бозл...
Төньяк причалы.

Бозваткычсыз җибәрми боз
Корабны ярга.
Туза карлар, бозваткычлар
Безгә юл яра. (*Ф. Тарханова*)

3. Шигырьдән рәт гармониясенә буйсынмаган сүзләрне күчереп языгыз. **(4 балл)**

Төньяк, причал

---

4. *Җибәрми* сүзен мәгънәви кисәкләргә таркатыгыз, нинди сүз төркеменә каравын, төрләнешен билгеләгез. **(4 балл)**

Җибәр – тамыр фигыль, -ми – юклык күрсәткече, модаль кушымча. Нигезе – җибәр-. Бу – хәзерге заман хикәя фигыль, юклыкта, 3 зат, берлек санда

5. “Яраткан китабым” темасына 7-8 җөмләдән торган инша языгыз. (**8 балл**)

Муниципаль тур

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
6 нчы сыйныф

Максималь балл – 56

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	**2**	**3**	**4**	**3**	**2**	**3**	**2**	**3**	**2**

II. Теоретик бирем.

Сан сүз төркеме, аның төркемчәләре турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. **(5 балл)**

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүз һәм авазларны тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) ал...япкыч	1) һ
Ә) мә...ге	2) а
Б) җәү...әр	3) ң
В) к...нәфер	4) ә
Г) җ...мәгать	5) ъ

Җавап : 53124

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Безгә аклы-сарылы песи баласы кереп (урнашты / җитте / **ияләште**). Безнең үзебезнең бер песиебез бар иде инде. Ул песиебез үзе ап-ак, маңгаенда кара тап бар. Без аны матурлыгы өчен генә түгел, акыллылыгы өчен дә яратабыз. Ул, үзе бик (**шаян** / тәртипле / тыңлаучан) булса да, ашамлыкка тими. Күршеләргә дә кереп йөрми. Ә күршедән кергән песи бик тәртипсез булып чыкты. Бертуктаусыз «мияу-мияу» ди. Ашарга бирсәң, төрле җиргә тарата башлый да идәнне (буйый / **пычрата** / ямьсезли). Өстәлгә менеп, икмәк сыныкларын тартып төшерә. Тагын әллә нинди тәртипсезлекләр эшли. Беркөнне минем белән уйнарга иптәш кызым Мәйсәрә керде. Ул:

— Бу юньсез песине нигә керттегез? Ул инде бик күп кешегә йөрде. Бездә дә булды. Аны (гаять / **бөтен** / әллә) кеше дә куып чыгарды. Ул — акылсыз, сөйкемсез песи,— диде. (*Ә. Бикчәнтәевадан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Уйламыйча дустым бер сүз әйтте,
Ул сүз йөрәгемә кадалды.
Үзе берни белми китеп барды.
Ә сүз калды.

Ул сүз тора минем йөрәгемдә
(Аннан авыр яра юк сыман).
Җәясеннән ялгыш атылып киткән
Һәм дустына тигән ук сыман.

(*И. Юзеев*)

3. *Калды* сүзен мәгънәви кисәкләргә таркатыгыз, нинди сүз төркеменә каравын, төрләнешен билгеләгез. **(4 балл)**

кал – тамыр, -ды – модаль кушымча, кал – нигез. Калды – билгеле үткән заман хикәя фигыль, барлыкта, 3 зат, 1 санда

5.Шигырьнең икенче куплетыннан исем сүз төркеменә караган сүзләрне күчереп языгыз. **(6 балл)**

сүз, йөрәгемдә, яра, җәясеннән, дустына, ук

6. “Нәни дусларыбыз ярдәм көтә” темасына 8-9 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл)**

Муниципаль тур

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
7 нче сыйныф

Максималь балл – 55

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	**1**	**4**	**3**	**2**	**3**	**3**	**1**	**4**	**2**

II. Теоретик бирем.

Хәбәр турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. (**5 балл**)
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны кимetelә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Алмашлыклар һәм аларның төркемчәләрен тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) бераү	1) зат алмашлыгы
Ә) һич	2) билгеләү алмашлыгы
Б) һәр	3) сорау алмашлыгы
В) нәрсә	4) билгесезлек алмашлыгы
Г) миңа	5) юклык алмашлыгы

Җавап : 45231

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Сәгать алты тулар-тулмас иртәнге прогулкага чыгып барганда, күрше фатирга звонок биреп торучы карчыкка (**күзем төште** / йөзем борылды / күзем бактым). Звонок (урыны / **төймәсе** / ноктасы) шактый биектә, ә әбинең буе тәбәнәк кенә: ул, аяк очларына басып, өскә үрелгән. Язгы пальто өстеннән (кунган / **бөркәнгән** / җәелгән) ак шәле җилкәсенә җыерылып төшкән. Карчык, кулын звонок төймәсеннән алмый гына, миңа текәлеп карап куйды. Йөзе борчулы, күз карашында ниндидер өметсезлек, аптыраш сизелә иде. Болай да ябык, җыйнак гәүдәсе ниндидер борчудан (аптырап / **куырылып** / ямьшәеп) калган кебек күренә. (*Р. Хафизовадан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**
Кыр казлары, кая очасыз сез?
Берегез алда, берегез артта сез.
Кыйгылдашып, сез нәрсәне болай,
Күмәкләшеп, җигелеп тартасыз?
Беләм, беләм, җәйне тартасыз сез
Чинар үскән диңгез буена,
Магнолияләр үскән бакчаларга,
Йөзем үскән таулар куенына. (*Ә. Фәйзи*)

3. Шигырьдән антоним сүзләрне күчереп языгыз. (**2 балл**)
алда - артта

4. Рус теле аша кергән Европа алынмасын күчереп языгыз. (**2 балл**)
магнолияләр

5. *Бакчаларга* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерып языгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез. **(3 балл)**
бакча - тамыр, -лар – модаль кушымча, -га – бәйләгеч кушымча. Бакчаларга – тамыр, уртаклык исем, юнәлеш килешендә, күплек санда.
6. Ирен гармониясенә буйсынган сүзне күчереп алыгыз. **(2 балл)**
йөзем
7. “Кышкы табигатьтә” темасына 8-9 җөмләдән торган инша языгыз. (**9 балл**)

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
8 нче сыйныф

Максималь балл – 58

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	**2**	**1**	**3**	**2**	**4**	**2**	**1**	**4**	**өтер**

II. Теоретик бирем.
Затланышлы фигыльләр турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. (**6 балл**)
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Рәвешләр һәм аларның төркемчәләрен тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) түбән	1) охшату-чагыштыру рәвеше
Ә) әкрен	2) вакыт рәвеше
Б) әрәмгә	3) урын рәвеше
В) инглизчә	4) сәбәп-максат рәвеше
Г) тиздән	5) саф рәвеш

Җавап : 35412

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(5 балл)**

Март ахыры (килгәч / **якынлашка**ч / беткәч), беренче зур яңалык шул булды: кычыткан күбәләге оча башлады. Кирпеч төсле кызыл күбәләк. Шул кызыл өстендә вак кара таплар күренә. Юка канатлары читеннән кара кайма киткән, ә каймага зәңгәр таплар (куелган / **тезелгән** / бизәнгән). Күбәләк суыкны агач ярыгында уздырган һәм яз җиткәч уянган.

Бераздан үрмәкүчләр (**уянды** / торды / килде), кайберләре кар өстендә сәяхәт итә башлады. Иртән кояш күренә – үрмәкүч (чыга / **терелә** / күренә), кичен суыта – ул тагы үлеп куя. Бу төр үрмәкүчләрне сукбай дип йөртәләр, чөнки алар бөҗәкләрне (баусыз / **җәтмәсез** / җепсез) аулыйлар. (*Г. Хәсәновтан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Уйнар идем, гармуным юк,
Җырлар идем – тавышым.
Кисеп алып курай иттем
Елгабызның камышын.
Камыш курай эчләрендә
Күпме моң булган икән!
Ул камышка җәйләр буе
Күпме кош кунган икән? (*Ф. Яруллин*)

3. Тойгылы җөмләне күчереп языгыз. (**2 балл**)

Камыш курай эчләрендә
Күпме м...ң булган икән!

---

4. *Елгабызның* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерып языгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (**4 балл**)
Елга- тамыр, быз – тартым кушымчасы, бәйләгеч, -ның – килеш кушымчасы, бәйләгеч.
Елгабызның - тамыр, уртаклык исеме, иялек килешендә, 3 зат күплек сандагы тартым белән төрләнгән.

5. *Кош* сүзенә 2 тамырдаш сүз уйлап языгыз. **(2 балл)**
кошчы, кошчылык

6. Шигырьдән алынма сүзне күчереп языгыз. **(2 балл)**
гармун

7.“*Минем хыялым*” темасына 9-10 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл**)

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
9 нчы сыйныф

Максималь балл –62

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	**4**	**1**	**4**	**1**	**1**	**4**	**2**	**укыган**	**иярчен синтетик вакыт**

III. Теоретик бирем.
Җөмләнең иярчен кисәкләре турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. **(6 балл)**
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүзләр һәм аларның ясалыш ысулларын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) көнбагыш	1) тамыр сүз
Ә) пыяла	2) ясалма сүз
Б) сиртмә койрык	3) саф кушма сүз
В) тозсыз	4) тезмә сүз
Г) әйлән-бәйлән	5) парлы

Җавап : 31425

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Мин яр өстеннән елгага карап торам. Ык тын гына (бара / **ага** / шаулый). Баеп баручы кояш, елга өстеннән нәрсәдер эзләгәндәй, күләгәләр арасыннан үрелеп-үрелеп карый да, кемнәндер оялган кебек, агач (башына / **арасына** / өстенә) кереп яшеренә. Елга тын. Инде ташу (ашкан / барган / **киткән**). Су кимүгә таба (китә / **бара** / җитә). Шуңа күрә елга, язгы ташу вакытындагыдай, биек ярлар өстенә бозлар төкерми, ул, йөгәнгә яңа гына өйрәтелгән ярсу тай кебек, күбеккә батканчы чапкан-чапкан да, буйсынып, тынып калган. (*Ф. Яруллиннан*)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Укытучы

Уч төбенә куеп Җирне гүя,
Бүгенгесен аның, үткәнен
Күрсәтте ул безгә
Урап кайттык
Күренмәгән илләр үтәли.

Аяз дөнья, кешелек бәхете өчен
Көрәшергә безне өндәде <....>

- Яратыгыз Җирне! – диде һаман,
- Мине яратыгыз! – димәде. (*Р. Гаташ*)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз **(2 балл)**
ике нокта
4. Беренче куплеттан капма-каршы мәгънәле сүзләрне күчереп языгыз. (**2 балл**)
Бүгенгесен - үткәнен
5. Шигырьдән ясалма исемне күчереп языгыз, мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагызэ (**3 балл**)
Кеше – тамыр, -лек - сүз ясагыч кушымча, нигезе – кешелек. Кешелек – ясалма исем, уртаклык исеме, баш килештә, берлек санда.

6. Ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)**
төбенә, өчен

7. Шигырьнең беренче куплетыннан алмашлыкларны күчереп языгыз, төрләнешен аңлатыгыз . **(6 балл)**
Аның – иялек килеше, ул – баш килеш, безгә - юнәлеш килеше

8.“*Матурлык эштә күренә*” темасына 9-10 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл**)

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
10 нчы сыйныф

Максималь балл –61

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	**1**	**4**	**2**	**1**	**4**	**2**	**2**	**кадәр**	**сызык**

II. Теоретик бирем.

Тезмә кушма җөмлә турында языгыз, мисаллар китерегез. **(6 балл)**

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Мәкаль һәм андагы кош атамасын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) Бакчасыз йортка ... кунмас.	1) бөркет
Ә) ... һәр күлгә төшмәс.	2) күке
Б) Иртә кычкырган .... башы авырта.	3) аккош
В) ... биеклектән курыкмас.	4) чыпчык
Г) Илдә ... үлми.	5) былбыл

Җавап : 53214

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(5 балл)**

Фәләхов елгыр бия янына килде. Нindидер карарга килеп, ул кесәсенә тыгылды һәм аннан нәни генә пәке (**чыгарды** / бирде / капшады), авызлык турыннан ике яклап та йөгән каешын кисте. Ат сбруеның җаен ул яхшы белә, шуңа күрә каеш бөтенләй үк киселеп чыкмады. Алар иң (мөһим / әһәмиятле / **кирәкле**) вакытында – ат кузгалып киткәндә генә өзелеп чыгарга тиешләр.

Ниһаять, Фәләхов (азат / **иркен** / ирекле) сулыш алып, елгыр бияне бер ялгызын калдырып китеп барды. Ә атның үз хуҗасы – урман каравылчысы малае бу вакытта, ике кулына ике морожный (кыстырып / **тотып** / утыртып), чираттан чыгып килә иде. Район сабан туеның ямьлелеге, гармун һәм җыр авазларыннан, чабышка әзерләнгән атларның матурлыгыннан башы әйләнгән чагы иде малайның. Аңардан да бәхетле кем булды икән бу (елда / **мизгелдә** / чорда), беркем әйтә алмый.

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Укытучы

Җир йөзендә иң-иң матур теләкләрне,
Сорасалар, багышларга кемгә, диеп.
Әсир иткән үзенә күп йөрәкләрне
Укытучыма, дияр идем, башым иеп!

Иң бәхетле кеше кем, дип сорасалар,
Әйтер идем сүзләремне, гөлгә төреп <....>
Ул – укытучы, елмайганда каршысында
Үзеннән дә оста шәкертләрен күреп. (*Л. Шагыйрьҗан*)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. **(2 балл)**
ике нокта

4. Беренче җөмләдән тезмә сүзне күчереп языгыз. (**2 балл**)
Җир йөзендә

5. *Йөрәкләрне* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (**5 балл**)
йөр – тамыр, -әк -сүз ясагыч кушымча, -ләр – модаль кушымча, -не бәйләгеч кушымча. Йөрәкләрне – ясалма, уртаклык исем, төшем килешендә, күплек санда, тартымсыз, *әсир иткән* сүзен ачыклап килә.

6. Шигырьдән ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)**
йөзендә, төреп

7. Шигырьдән артыклык дәрәҗәсендәге сыйфатларныы күчереп языгыз. **(2 балл)**
Иң-иң матур (теләкләрне), иң бәхетле

8.“*Дуслык гамәлдә күренә*” темасына 9-10 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл**)

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен татар теленнән олимпиада биремнәренең ҖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
11 нче сыйныф

ВАРИАНТ 2

Максималь балл – 61

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
б	**4**	**3**	**2**	**3**	**3**	**2**	**4**	беркөнне	Ике нокта

II. Теоретик бирем.

Иярченле кушма җөмлә турында языгыз, мисаллар китерегез. (**6 балл**)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Мәкаль һәм андагы хайван атамасын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) Авыр йөкне... тартыр.	1) керпе
Ә) ... аягын күреп булмый.	2) тычкан
Б) Араларыннан кара ... үткән.	3) үгез
В) Койрыгына бассаң, ... дә чыелдый.	4) мәче
Г) .... мөгезеннән эләктер.	5) ат

Җавап : **51423**

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дөресен сайлап, астына сызыгыз. **(5 балл)**

Каз ул – **(кулга/өйгә/гаиләгә)** ияләштерелгән иң борынгы йорт кошларының берсе. Халык **(элек-электән/борынгы заманнан/борыңгы чордан)** **(чиксез / күп / гаять)** итеп каз асрарга яраткан. Беренчедән, аның мамыгыннан мендәр, түшәк-ястыклар ясаганнар. Мендәрләрдән башка авыл йортын күз алдына китереп буламы соң? Икенчедән, каз итеннән бик **(оста/уңган/дөрес)** итеп әзерләгән каз бәлешенә, каз тәбикмәгенә, какланган казга җитәме соң!

Каз – туйларның да төп **(күрке/асылы/гаяте)**. Чөнки кыз яки улның туен үткәргәндә пар каз **(борынгыдан/элеккеге/бер вакыттан)** инде туйның хөрмәтле күчтәнәче булган. Хәер, бүген дә туйларда каз чыгару йоласы яшәп килә әле. Бу **(йола/гадәт/очрак)** ул эш кенә түгел, матур итеп аралашу, күңел ачу, үзеңне күрсәтү чарасы да. *(Вакытлы матбугаттан)*

2. Шигырьне укыгыз һәм күп ноктalар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл)**

Ак кәгазьдән каләм эзе тиз җуела,
Караны да, тушьларны да җуеп була.
Ташка язган сүзләрне дә еллар ала.
Күңелләргә язылган сүз мәңге кала.
Синең бурыч <....> күңелләргә сүзләр язу,
Язар өчен алтын сүзләр эзләп табу.
Әзер юлдан үз көеңә бару җиңел.
Тигез җирдә юл салу да авыр түгел. (*Э. Мөэминова*)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. **(2 балл)**

сызык

4. *Язар өчен алтын сүзләр эзләп табу* җөмләсеннән күчерелмә мәгънәле сүзне күчереп языгыз. (**2 балл**)

Алтын сүзләр

5. Беренче куплеттан сыйфат фигыльләрне күчереп языгыз, мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (**5 балл**)

Ташка язган, язылган, үткән заман сыйфат фигыльләр, барлыкта.

яз – тамыр, -ыл, -ган – модаль кушымчалар

6. Шигырьдән ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)**

өчен, көеңә

7. *Ташка язган сүзләрне дә еллар ала* җөмләсенә синтаксик анализ ясагыз.
(2 балл)

Еллар – гади ия, ала – гади хәбәр, ташка язган – аергыч, сүзләрне – туры тәмамлык. Бу-ике составлы җәенке, тулы, гади хикәя җөмлә.

8.“*Күңелгә язылган матур сүз*” темасына 9-10 җөмләдән торган инша языгыз. (**10 балл**)